

POSTAMENTAS POSTKOLONIALIZMUI

Dalia Cidzikaitė. *Kitas* lietuvių prozoje: monografija, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2007. 234 p.

Dalia Cidzikaitė savo tyrimui pasirinko vieną iš kontroversiškiausiai Lietuvoje nūdien vertinamų metodologinių prieigų. Paprastai novatoriški metodologiniai impulsai mus pasiekia iš Vakarų arba iš diasporos. Taip atsitiko ir su postkolonializmu. Daugelis jo platintojų yra užaugę emigracijoje, todėl metodo invazija vyksta iš šalies, atsigręžiant į gimtines, kurios tą postkolonialistinę situaciją išgyvena. Susidaro išpūdis, kad emigracijos kritikai trečiųjų valstybių literatūroms taikomus modelius (o kaip tik toks yra postkolonializmas) į posovietinę literatūrą nukreipia su direktyviniu entuziazmu, tarsi užsiimdami aukštesnę šeimininko (angl. *master*) poziciją ir stiprindami mūmyse dar sovietiniais laikais išsisknijusį pavaldinio (angl. *subaltern*) kompleksą. Toks posovietinio žmogaus savigarbą žeidžiantis metodologinis importas primena trečiosioms šalims brukamą antrarūšę produkciją, kurią priversti „nuryti“ lietuvių literatūrologai. Nuo vieno kraštutinumo (ideologizuoto sociokultūrinio diskurso) puolame į kitą: nepastebime, kad tokiu „neakivaizdiniu“ būdu formuojamas naujo tipo – vakarietiškas mentalinis kolonializmas.

Kai kurie mokslininkai jau pradėjo kritikuoti postkolonializmą dėl jo užkrečiamumo, nes metodas visame pasaulyje plinta kone kaip infekcija. Jei tikėsime, kad

„metodologinės mados šiais laikais keičiasi kas trejetą metų“¹, postkolonializmas atrodo vienas iš tų retų atvejų, kurie „amžinai madingi“. Bet nuo mados iki infekcijos – tik vienas žingsnis. Jei postmodernizmą vadiname literatūros maru, tai postkolonializmą galima apibūdinti kaip tam tikrą kritikos epidemiją, nes jo tyrimų objektas be galo platus ir toliau nepaliaujamai plečiasi.

Daugelis mokslininkų pripažįsta Baltijos kraštuose stringančią postkolonijinio metodo eigą, bando aiškintis jos priežastis. Laikoma, kad postkolonializmo atmetimo problema yra ideologinė (neįsisąmonintos sąsajos su ideologizuota marksistine kritika – Rimas Žilinskas), politinė (postkolonijinė prieiga labiau tinka kapitalistinėms, o ne socialistinėms okupacijoms – Karlas E. Jirgensas), psichologinė (nenorime būti tapatinami su „necivilizuota“ pasaulio dalimi – Violeta Kelertas) arba moralinė (esame linkę užmiršti kolonizacijos laikotarpį, o posovietinę literatūrą apibūdinti kaip tapatumo ir kultūros krizės lauką – Sigma Ankrava). Veikiausiai, lemiamos reikšmės turi šių priežasčių visetas, pridėjus dar ir abejotiną genetinį teorijos tinkamumą kiek kitomis politinėmis, istorinėmis, socialinėmis, kultūrinėmis, lingvistinėmis ir rasinėmis

¹ „Humanitaras neturi bijoti rizikos (Ministerio universiteto profesorių Ernstą Ribbatą kalbina Jadvyga Bajarūnienė)“, *Literatūra ir menas*, 2007, gruodžio 14.

aplinkybėmis brendusiai lietuvių literatūrai. Tačiau, Vytauto Rubavičiaus pastebėjimu, tokio pobūdžio kontroversijos ir yra tikrasis mūsų kultūros *spiritus movens*².

Nepaisant vyraujančio skepsio ir rezervuoto vertinimo, tokių „judintojų“ retskykiais pasitaiko. Literatūros lauko dalyvius pagal santykių su postkolonializmu galima suskirstyti į tris sąlygines grupes: proteguotojai, skeptikai ir taikytojai. Pirmosios dvi kol kas atrodo perpildytos, o visapusiškų analizių kaip trūksta taip trūksta. Šis trūkumas dažniausiai kompensuojamas bendro pobūdžio postringavimais arba pasitelkiant sąvokas, neturinčias aiškaus turinio – daugelis straipsnių iki šiol neišsiveržia iš pasiūlymų ar deklaracijų lygmens. Kol vieni kaltina vyresniosios kartos kritikus nepakankama kompetencija, požiūrio ribotumu ir diagnozuoja uždaro diskurso bejėgystę³, konservatyviau nusiteikusieji vis dar tenkinasi rezervuotomis abejonėmis⁴, bando teisintis⁵ arba stengiasi teoriškai pagrįsti šią naują koncepciją⁶, jauni mokslininkai humanitarai, kurie paprastai būna intelektualiai smalsūs ir turi potencijos bei noro imtis naujovių,

² V. Rubavičius, *Own Soviet Experience – Understanding and Passing in Silence*, <http://www.eurozine.com/articles/2003-11-27-rubavičius-en.html> (žiūrėta 2009 02 24).

³ R. Žilinskas, „Kaip mes suvokiame šiuolaikinę savo literatūrą: Akademinė lietuvių literatūros kritika iš pokolonijinių studijų perspektyvos“, *Baltos lankos* 13, 2001; A. Samalavičius, „Kas bijo postkolonializmo studijų?“, *Kultūros barai* 3, 2008.

⁴ V. Daujotytė, *Lietuvių literatūros kritika: akademinio kurso paskaitos*, Vilnius: VU leidykla, 2007.

⁵ E. Baliutytė, *Laiko įkaitė ir partnerė: lietuvių literatūros kritika 1945–2000*, Vilnius: LLTI, 2002, 153.

⁶ D. Satkauskytė, „Pokolonijinės teorijos ir lietuvių literatūra: derinimo galimybės ir pavojai“, *Komparatystika ir kultūros savivoka*, Vilnius: VPU, Tartu universitetas ir Limožo universitetas, 2004; D. Cidzikaitė, „Postkolonializmas Lietuvoje: įtartinas ar priimtinas?“, *Kultūros barai* 2, 2008.

jau bando taikyti šią mokslinę priegią savo tyrinėjimuose. Viena iš tokių yra ir Violetos Kelertas sekėja Dalia Cidzikaitė, greta Dano Lapkaus ir Jūros Avižienis bandanti įgyvendinti metodą Lietuvos humanitariniuose moksluose. Šis terminas Lietuvoje jau nebešokiruoja, pasirodo vis daugiau teorinės literatūros, dėstytojų susidomėjimas šiuo vakarykščiu „svetimkūniu“ irgi palaipsniui didėja: „Apie postkolonialistinę literatūros teoriją, bent jau Vytauto Didžiojo universitete, kalbama neretai.“⁷

Almantas Samalavičius yra užsipuolęs lietuvių kritikais naudojantis antriniais šaltiniais, bet juk natūralu – užsienio teoretikų darbų kol kas į lietuvių kalbą beveik neversa (išskyrus nebent Edwardo W. Saido „Orientalizmą“ (2006) ir Benedicto Andersono „Įsivaizduojamas bendruomenės“ (1999); pastarasis postkolonializmo atstovu laikytinas tik su išlygomis). Kodėl metodas stringa? Mūsų humanitarai apskritai labiau linkę kulti tuščius šiaudus užuot ėmęsi apčiuopiamos veiklos – šiuo atveju vertimų, kurie lietuvių humanitariniams mokslams pasitarnautų kur kas labiau už begalinį tuščiažodžiavimą. Pasirodžius Dalios Cidzikaitės monografijai „*Kitas lietuvių prozoje*“ tulžingieji kritikai gali mažumėlę pritilti, o skeptikai įgyti bent kiek optimizmo.

Monografija parengta pagal disertaciją „Veidu į kitą – etninių mažumų įvaizdis lietuvių prozoje“, apgintą Ilinojaus universitete Čikagoje 2005 m., o jos autorė šiuo metu yra užsienio lietuvių bendruomenės dienraščio „Draugas“ vyriausioji redaktorė. Ši knyga bando suvesti lietuvių literatūrą ir

⁷ L. Auksutytė, „Baltiškasis postkolonializmas: Postkolonialistinės teorijos ir praktikos santykis Lietuvoje“, *Akiračiai* 7, 2006, p. 28.

naujausias postkolonializmo studijų išvalgas, išeities tašku pasirinkus ne chronologinį (po)sovietinį aspektą, o etninį *kito* įvaizdį ir jo literatūrinės transformacijos. Pavyzdžiui, kalbant apie rusus ir lenkus *savas / kitas* opozicija istoriškai *kito*, o kitų tautinių grupių (tuteišių, žydų, čigonų) atžvilgiu lietuviai buvo ir liko kolonizuojantieji. Įdomu, kad klasikinė postkolonializmo schema monografijoje apverčiama – D. Cidzikaitė analizuoja ne išorinį imperinį postkolonializmą, kai galios invazija vyksta iš šalies, o vidinį kolonializmo aspektą, kai kolonizuota grupė tampa nuo seno šalies viduje gyvenančios etninės mažumos. Sveikintina jau pati intencija socialiai homofobiškoje etnocentrinėje visuomenėje imtis „slidžios“ mažumų analizės, atvirai prabilti, kad *kitas* lietuvių bendruomenėje neturėjo savo balso ir autentiškos prezentacijos, o lietuvių autorių kūrinuose dažniausiai būdavo vaizduojamas iškreiptai ir stereotipiškai. Tokia akademinė draša motyvuotina tuo, kad į lietuvių literatūrą žvelgiama iš *kito* konteksto, be to, geografinis, kultūrinis ir ideologinis atstumas leidžia lengviau atpažinti ir paklibinti Lietuvoje nusistovėjusius galios ir identifikacijos mechanizmus, o sykiu demistifikuoti pačius lietuvius. Atskleidžiant svetimšalių įvaizdžius remiamasi postkolonializmo „metodologija“ (kurią tikslumo dėlei norėtusi pervadinti kuriuo nors iš šių terminų – teorija, koncepcija, strategija, prieiga, nes jos „skalpeliai“ yra ne įrankiai, o koncepciniai leitmotyvai: *dominuojamasis vs dominuotojas, kolonizuojamasis vs kolonizuotojas, vyras vs moteris, šeimininkas vs vergas*, hibridiškumas, *kitas*).

Akivaizdu, kad postkolonializmo kaip dalyko suvokimą D. Cidzikaitei padė-

jo suformu(lu)oti V. Kelertas sudaryta straipsnių rinktinė „Baltic Postcolonialism“ (2006) – penkiolikos Baltijos šalių, JAV, Kanados ir Anglijos literatūros kritikų ir kitų sričių specialistų straipsnių rinkinys. Bendromis pastangomis, prie kurių esmingai prisideda ir D. Cidzikaitė, bandoma sukurti naują – baltiškąjį postkolonializmo variantą, kuris labiau atitiktų mūsų literatūrologų reikmes, paskatintų jų vidinę motyvaciją. Iki D. Cidzikaitės atrodė, kad postkolonializmo strategija pakeičia žodyną, leksiką, bet nekeičia analizės esmės. Ši tyrėja puikiai parodo, kad postkolonializmo sąvokos ne tik „gali padėti“, o tikrai padeda atrasti netikėtų rakursų net skersai išilgai išnagrinėtuose chrestomatiniuose kūrinuose (pvz., Vinco Krėvės „Silkėse“ ar Ričardo Gavelio „Vilniaus pokeryje“) ir iki tol literatūros kritikų marginalizuotuose tekstuose (Arvydo Juozaičio, Birutės Baltrušaitytės novelėse), pavyzdžiui:

Žydų atveju grėsmė buvo intelektualinė, čigonų atveju – biologinė: baiminamasi dėl genties kraujo suteršimo. Tad šia prasme čigono įvaizdis lygintinas su negro įvaizdžiu Vakarų bei amerikiečių kultūroje. (p. 105)

Gaila, kad įvadiniame skyriuje daug žadančiai pristatyta stereotipų teorija analizuojant kūrinius pačios D. Cidzikaitės suvokiama šiek tiek tiesmukai – kaip koks nors vienai ar kitai etninei grupei priskiriamas ir nuolat tiražuojamas savybių rinkinys (rusas – žiaurus, žemos kultūros, menko išsilavinimo ir alkoholikas, žydas – sukčius ir apgavikas, A. Nykos-Niliūno dienoraščio čigonai – egzotiški personažai, atsiskyrėliai, vagys ir t. t.). Kita vertus, pati autorė konstatuoja, kad kaip tik stereotipai yra pirmiausia ir lengviausiai atpažįstami, nes

literatūrinės *kito* reprezentacijos yra tokios neišsamios ir efemeriškos, kad ne vienu atveju stereotipais ir apsiriboja.

Kadangi literatūrinis *kito* įvaizdis sukonstruotas ne jo paties – jam paprastai suteikiami visi neigiami bruožai. D. Cidzikaitė daro netikėtą išvadą, kad užsipuldami ir juodindami *kita*, lietuvių rašytojai maskavo (o iš tikrųjų demaskavo!) savo silpnybes ir kompleksus. Pavyzdžiui, R. Gavelio romano „Vilniaus pokeris“ tuteišio Stefos naratyvas išryškina lietuvių menkumą, „patologišką mentalitetą“, Vytauto Bubnio „Po vasaros dangum“ Polinos traktuotė atskleidžia tokius lietuvių bendruomenei būdingus bruožus kaip atvira antipatija ir antagonizmas, o Aloyzo Barono romane „Abraomas ir sūnus“, siekiant užsitikrinti nekaltumo ir saugumo jausmą, vokietai Vernai primetamas postkolonializmo teorijoje žinomas atpirkimo ožio vaidmuo. Visas trečiasis dėstymo skyrius skirtas nelietuvei moteriai, kuri, anot D. Cidzikaitės, patiria „dvigubą kolonijizmą“ – ne tik kaip etninė marginalė, bet ir kaip moteris. Bene labiausiai pavykęs paskutinis, ketvirtasis, skyrius – S. T. Kondroto kūrybos perskaitymas tarsi nacionalinės alegorijos (novelės „Lėtas tautos gimimas“, „Kabantis namas“). Leonardo Gutausko romanas „Šešėliai“, pasiūlęs neįprastą ruso interpretaciją, analizuojamas kaip vienas iš nedaugelio bandymų naujai apibrėžti okupanto – ruso ir aukos – lietuvių santykius. Žydaitės Belkind įvaizdis Jurgio Kunčino romane „Kasdien į karą“ išskleidžiamas pasitelkus vardo, išvaizdos ir neįprastos žydams profesijos (akordeonistė) perkeistą semantiką.

Postkolonializmo terminas toks slankus, kad pastaraisiais metais jį linksniavo įvai-

riausių sričių mokslininkai. Skaitant monografiją šiek tiek glumina teoretikų „mišrainė“ – prieš konkrečią pavardę nenurodomos profesinės ir dalykinės cituojamo autoriaus charakteristikos. Lygia greta pilasi ir lietuvių, ir užsienio autoritetai, filosofai, sociologai, postkolonializmo atstovai ir kt., o apie mažiau žinomų priklausomybę vienai ar kitai tyrinėjimų sričiai galima tik spėti arba tenka kartu studijuoti „Wikipediją“ (mokslininkė nuolat cituoja angliškus šaltinius, taigi daugelis vardų Lietuvos skaitytojui nelabai girdėti). Žinoma, nereikia pamiršti, kad vienas iš pagrindinių postkolonializmo bruožų yra didžiulė, įvairialypė aprėptis, todėl autoritetų atranka visada bus problemiška, bet pavardžių ir citatų tinklainėje akivaizdžiai stinga komentarų, autorinės reiškinių interpretacijos, kuri padėtų suvokti pačios D. Cidzikaitės atstovaujama poziciją. Iš teorinio-metodologinio pristatymo net susidaro įspūdis, kad pernelyg pasikliaujama autoritetais, nors savarankiška kūrinių analizės dalis ši įspūdį sušvelnina.

Pirmtako visada laukia atsakinga terminijos įvestis. D. Cidzikaitė prisideda formuojant metodologinio diskurso žodyną, skirtą specialiai postkolonializmui suvokti ir aptarti. Monografija įtvirtina termino *subaltern* vertimą *kitas* (pvz., Edwardo W. Saido „Orientalizmo“ vertėjai ši socialinio rango žymiklį palieka originalo kalba: *subalternas*). D. Cidzikaitės pasirinkimas irgi ginčytinas, nes nėra dviejų postkolonializmo terminų – *subaltern* ir *other* – skirties. Pagirtina, kad knygoje brėžiamos aiškios ribos tarp *svetimas* ir *kitas*: anot autorės, pastarojo reikšmių laukas platesnis, jame telpa ir „svetimas“ konotacija, jo reikšmė neutralesnė, o kiekvieną kartą akademiniu-

me diskurse vartodami sąvoką „svetimas“, „jau pačiu pasirinkimo faktu lietuviai išreiškia diskriminacinę poziciją“ (p. 35). Atskirais skyreliais pristatoma reprezentacijos teorija, taip pat skirtumo, kitoniškumo (angl. *difference*) aspektas, išskiriant keturis požiūrius į skirtumą: kalbinį, socialinį, kultūrinį ir psichologinį. Vis dėlto jaučiamas per didelis atotrūkis tarp praktinės ir teorinės dalių, nesubalansuotas svarbiausių idėjų ir sąvokų vartojimas, todėl monografijai šiek tiek stinga vidinio rišlumo. Viena iš geriausiai knygoje panaudojamų ir analizėje veikiančių – diskurso teorija.

Lietuviškajame moksliniame ir metodologiniame diskurse jau įsitvirtinęs terminas „postkolonializmas“ (D. Lapkus, V. Keleratas, A. Samalavičius ir kt.) knygoje kažin kodėl perkrikštijamas „postkolonijizmu“, tokios leksinės termino mutacijos ne tik plačiau, bet ir išvis nepakomentuojant. Kita vertus, terminų vartoseną visame kultūros lauke irgi nėra nuosekli: dažniausiai lygia greta figūroja skirtingų priesagų vediniai „postkolonializmas“ ir „postkolonijinis“. Gal kiek nemotyvuotai autorė apeina tokias postkolonializmo terminijoje išgalėjusias ir temai palankias bei parankias ribinį būvį ženklinančias sąvokas kaip „sukitintas aš“ (angl. *othered self*) ar „susavintas kitas“ (angl. *selfed other*) – galbūt dėl preciziško vertimo keblumų.

Amerikoje D. Cidzikaitei nebuvo priemami lietuviški šaltinių vertimai, todėl remtasi daugiausia angliškais originalais. Neturint lietuviškų knygų, nepavyksta išvengti terminologinių niuansų kuriozų: Lietuvos akademinėje terpėje jau išgalėjusios ir sėkmingai funkcionuojančios

sąvokos išverčiamos savaip, pavyzdžiui, B. Andersono „įsivaizduojama bendruomenė“ (angl. *imagined community*) vienoje vietoje virsta į „sugalvotą bendruomenę“ (p. 49), kitoje – į „įsivaizduotą“ (p. 209), o recepcijos kritiko Stanley Fisho terminas „interpretacinė bendruomenė“ (angl. *interpretive community*) – į „interpretuojančią bendruomenę“ (p. 52).

Dėl D. Cidzikaitės vertimo politikos turėčiau ir daugiau pastabų: tarkime, straipsnių pavadinimai visoje monografijoje tik angliški, o ilgesnės citatos (galbūt dėl tos pačios terminų precizijos) tiek tekste, tiek išnašose pateikiamos dviem kalbomis – pirmiausia angliškai, o paskui lietuviškai; toks dvigubinimas labai užgriozdina tekstą. Netoleruotinos ir D. Cidzikaitės taip pamėgtos „keliapakopės“ citatos, kai percituojama iš antrinių šaltinių (Ignas Končius – iš Virginijaus Savukyno, Teodoras Narbutas – iš Redos Griškaitės ir t. t.). Negi amerikietiškoji mokslinė tradicija tokios citavimo sistemos nelaiko ydinga? Tai tarsi devintas vanduo nuo kisieliaus:

Vygandas Šiurkus straipsnyje „Nacionalizmo šmėkla ‘globaliniame kaime’?“, analizuodamas lietuviškojo nacionalizmo diskursą globalizacijos akivaizdoje, remiasi Gražinos Minio-taitės ir Dovilės Jakniūnaitės įžvalga:

„Strategies against Censorship in Soviet Lithuania (1944–1990)“ Jamesono pasiūlytą nacionalinės alegorijos taikymą trečiojo pasaulio literatūrai išplėsdama ir antrajam pasauliui, taigi ir Lietuvai. Terminas *pirmasis pasaulis* įvardijo Vakarų dominuojančią ekonominę galią, o terminas *antrasis pasaulis* buvo pasitelktas Sovietų Sąjungai ir jos valdžioje buvusioms satelitinėms šalims atskirti nuo pirmojo pasaulio (Ashcroft *et al.* 231). (p. 165)

Nekritiškas postkolonializmo sąvokų taikymas lietuviškajam kontekstui retsykiais nuskamba kiek komiškai, kad ir tokia sakinyje: „Iš dalies toks nežinojimas gali būti paaiškintas Bezrečjės, kaimo, kuriame ji gimė ir užaugo, geografine padėtimi: nors ir šalia Vilniaus, tai – provincija, ir todėl, lyginant su Vilniumi, atsilikusi, primityvi, iracionali, vulgari, *tipiškas Saido Orientas*“ (p. 139) [išskirta mano – L. L.] arba: „skirtingai nuo tradicinio postkolonijinio požiūrio, esą Orientas yra moteriškas arba turintis moteriškų bruožų, Kondroto ‘mes’ bendruomenė yra vyriška“ (p. 178). Kažin ar vietovės marginalumas ir vyrų kiekybinė persvara yra pakankamas argumentas lyginti kemsėtą Baltarusijos kaimą ir simbolinį Kondroto mikrokosmą su plačiu Saido teoriniu konstruktu.

Neįtikino labai jau konspektyviai D. Cidzikaitės išskleista postkolonializmo ir postmodernizmo skirtis. Tai anaip tol nėra skirtingų paradigmu reiškiniai, paneigiantys vienas kitą. Labai aiškiai šią skirtį apibrėžia estų literatūros teoretikė Piret Peiker straipsnyje „Pokomunistinės literatūros: postkolonijinė perspektyva“: nors postkolonializmas, kaip ir postmodernizmas, traktuoja pasaulį kaip suskaidytą ir stokojantį teleologijos, o individus – kaip fragmentiškus ir hibridizuotus, kitaip nei postmodernizmas, jis nelinkęs to aukštinti ir tuo mėgautis. Postkolonializmo literatūra, priešingai, ilgisi brandos ir tvarkos topų, mitinio centro, kuris dažniausiai egzistuoja kaip dabartinis metropolio centras arba prarasta ideali praeitis, aukso amžius⁸.

⁸ P. Peiker, *Post-communist Literatures: A Postcolonial Perspectives*, <http://www.eurozine.com/articles/2006-03-28-peiker-en.html> (žiūrėta 2009 03 21).

Kaip parodė D. Cidzikaitė, postkolonializmas galėtų būti parankus reabilituojant kai kurias marginalizuotas praktikas ar socialines grupes, kurios iš kanono paprastai išbraukiamos (moterų, mažumų literatūra, emigracijos ar tremties literatūra etc.). Tikėtina, kad reverso principu jį būtų vaisinga nutaikyti ten, iš kur jis ir atėjo, t. y. tirti egzodo situacijai, formavusiai kitoniškumo, skirtingumo efektą dominuojančios grupės kuriamame diskurse. Johnas McLeodas yra konstatavęs, kad postkolonializmą galima traktuoti ne tik kaip kolonializmą patyrusių šalių tekstų skaitymą, bet ir kaip „emigrantų iš kolonializmą patyrusių šalių tekstų skaitymą“⁹. Galimas daiktas, teorija tiktų ir mūsų kultūros eksportui, o ne tik vidiniam naudojimui, nes pristatant kitakalbei publikai lietuvių rašytojus šis atpažįstamumo principas galėtų palengvinti jų recepciją.

Postkolonializmo įtraukimas į pernai Lietuvoje išleista „XX amžiaus literatūros teorijų“ vadovėlį, rengiamos televizijos laidos metodo aktualumui apsvarstyti (LTV, „Be pykčio“, 2007) signalizuoja, kad jis pamažu tampa legaliu konkurentu kitiems Lietuvoje taikomiems literatūros tyrimo metodams greta tokių „senbuvių“ kaip fenomenologija, hermeneutika, semiotika ar psichoanalizė. Įdomu, kad ir Latvijoje vyksta adekvatūs procesai – ir čia postkolonializmas ateina iš Amerikos. Ir čia esama metodų transportuojančių autoritetų (K. Račevskis, K. E. Jirgens), bet jis kol kas taikomas sporadiškai ir dažniausiai ne literatūrai, o visuomenei tirti.

⁹ J. McLeod, *Beginning Postcolonialism*, Manchester and New York: Manchester University Press, 2000, 26.

D. Cidzikaitės monografiją „*Kitas* lietuvių prozoje“ galima laikyti tam tikra metodo inauguracija, suteikiančia postamentą kitoms, alternatyvioms literatūrologų konstrukcijoms. Autorė nusipelno

pagyrimo už didžiulę tyrimo objekto imtį (ypač užsienio teoretikų idėjų įvesdinimą į lietuviškąjį kontekstą), už kritiškas mūsų tapatumo svarstybas ir naujovišką kūrinių perskaitymą.

Laura Laurušaitė